

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Факультет романо-германської філології
Кафедра граматики англійської мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи

(П.І.Б.)
2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Спеціальність : 035 філологія

Розробник: Морозова І.Б., д.філол.н., проф., професор кафедри граматики англійської мови

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № 1 від 31.08.2020р.

Завідувач кафедри Карпенко О.Ю.

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-германської філології

Протокол № 1 від " 21 " серпня 2020р.

Голова НМК

(підпис)

Телецька Т.В.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Навчальна програма дисципліни «**Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії**» укладена відповідно до:

1. Стандарту вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» для третього рівня вищої освіти.

2. Положення про освітні програми в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова.

3. Освітньо-професійної програми підготовки аспірантів за спеціальністю 035 Філологія. Режим доступу: onu.edu.uk

Предметом вивчення навчальної дисципліни є проблеми комунікативної лінгвістики, що аналізуються з позицій гештальт-теорії та гештальт-аналізу, когнітивно-комунікативна сутність низки лінгвістичних феноменів: вербальної мімікрії, ефективності мовленнєвого спілкування, компліменту, брехні, соціальної стратифікації мовлення, чоловічого та жіночого мовлення.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Дисципліна «**Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії**» є вибірковою, містить 3 кредити (30 аудиторних годин та 60 годин самостійної роботи) та має 2 змістових модуля.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основна мета курсу полягає ознайомленні аспірантів з базовими проблемами сучасної комунікативної лінгвістики та шляхами їх розв'язання, з одного боку, та у демонструванні їм широких можливостей та високої ефективності залучення до мовознавчих розвідок гештальт-аналізу, що уможливорює розкриття когнітивної сутності багатьох мовних та мовленнєвих явищ.

Завдання: дати аспірантам основи лінгвістичних знань, необхідних для поліпшення самостійної наукової роботи, аналіз вихідних настанов та методологічних засад сучасних напрямів у розвитку лінгвістичної теорії; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань аспірантів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Спеціальні компетентності:

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх;

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

СК-5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

СК-6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:** основні сучасні лінгвістичні теорії та підходи до аналізу мовних одиниць; основні теоретичні положення про граматичну будову сучасної англійської мови; особливості граматичної будови сучасної англійської мови; основні напрями і тенденції лінгвістичної думки; методологічне підґрунтя сучасної лінгвістики; основні методи лінгвістичного пошуку, які застосовуються при аналізі мовних фактів та явищ, їхню ефективність; базові положення гештальт-теорії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **вміти:** на основі спостереження мовних фактів робити узагальнення про ті чи інші процеси сучасної англійської мови; надавати правильну теоретичну інтерпретацію мовним явищам; використовувати сучасні методи лінгвістичного аналізу для аналізу мовних явищ; застосувати комплексний підхід до наукового філологічного дослідження; визначати оптимальні методи аналізу мови та літератури; використовувати отримані фундаментальні знання і практичні навички на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи, включаючи пошук необхідної інформації, планування експерименту, безпосереднє виконання

роботи та обговорення отриманих результатів, формулювання теоретичних висновків; використовувати теоретичні знання у власних наукових дослідженнях.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Базові засади комунікативної лінгвістики та основи гештальт-теорії. Історія гештальт-аналізу.

Тема 2. Сучасні напрями лінгвістичного пошуку, різні підходи до мовознавчих проблем та шляхи їх розв'язання.

Тема 3. Ефективність мовленнєвого спілкування. Залучення гештальт-теорії до мовознавчого аналізу на практиці: розуміння та виокремлення гештальт-якостей, гештальт-проекцій, гештальт-прегнантності, ареалу та гештальт-центру феноменів, що підлягають вивченню у мовознавстві.

Тема 4. Теорія речень з позицій гештальт-аналізу. Просте речення англійської мови як елементарна комунікативна одиниця та його когнітивно-комунікативна сутність у світлі гештальт-теорії.

Тема 5. Чоловіче та жіноче мовлення. Залучення гештальт-аналізу для ефективного вирішення проблем гендерної лінгвістики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 6. Комплімент як мовленнєве явище та мовленнєвий акт. Залучення гештальт-теорії для аналізу англійського компліменту, його структурно-комунікативних особливостей та комунікативно-когнітивної суті.

Тема 7. Гештальт-аналіз як ефективна комплексна методика у дослідженнях розвитку мовних та мовленнєвих явищ у діахронії. Практика гештальт-аналізу у розвідках даного типу.

Тема 8. Брехня як мовленнєве явище. Лінгвістичні дослідження неправдивого мовлення та викриття брехунів завдяки залученню гештальт-аналізу.

Тема 9. Соціальна стратифікація мовлення. Гештальт-аналіз у соціолінгвістичних розвідках.

Тема 10. Вербальна мімікрія: психолінгвістична природа, лінгвістичні особливості та засоби викриття за допомогою гештальт-аналізу.

3. Рекомендована література

Основна

1. Морозова І. Б. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній

англійській мові : монографія / І. Б. Морозова. – Одеса : Друкарський дім, 2009. – 384 с.

Додаткова

1. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке : учеб. пособие / Н. Ф. Алефиренко. – 4-е изд. стер. – М. : Флинта, 2014. – 416 с.
2. Беликов В. И. Корпус как язык. От масштабируемости к дифференциальной полноте / В. И. Беликов // Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: По материалам ежегодной Международной конференции “Диалог” (Бекасово, 29 мая – 2 июня 2013 г.). – Вып. 12 (19). – М.: Изд-во РГГУ, 2013. – С. 83–95.
3. Белоусов А. В. Основы единой теории мышления. Язык и мышление / А. В. Белоусов. – Тула [б. и.], 2006. – Ч.1. – 864 с.
4. Біскуб І. П. Англomовний дискурс програмного забезпечення як модель мовленнєвої взаємодії людини й комп'ютера: монографія / І. П. Біскуб. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 388 с.
5. Вейхман Г.А. Новое в английской грамматике. – М., 2018.
6. Морозова И. Б. Структурно-организующая роль простого предложения в различных функциональных стилях и формах общения (на материале современного английского языка) : монография / И. Б. Морозова. – [2-е изд., доп. и расш.]. – Одесса : АО БАХВА, 1998. – 192 с.
7. Морозова И. Б. Коммуникативные типы простого предложения в свете теории информации / И. Б. Морозова // Сучасні дослідження з іноземної філології. – Ужгород : ТзОВ «Папірус-Ф», 2007. – Вип. 5. – С. 317 – 323.
8. Морозова И. Б. Маска, я Вас знаю? (Функциональные типы вербальной мимики в англоязычном диалоге) / И. Б. Морозова // Одеський лінгвістичний вісник: науково-практичний журнал. – Випуск №6. – Спеціальний випуск з нагоди ювілею В.Я Мізецької – д. філол. н., проф., зав. каф. іноземних мов Національного університету «Одеська юридична академія». – Національний університет Одеська юридична академія, 2015. – С. 78-84
9. Морозова І.Б. Мовленнєвий портрет комунікативного лідера (гештальт-синтаксичний аспект розгляду) / І.Б. Морозова, О.О. Пожарицька, О.О. Степаненко //Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю д.філол.н., проф. Таранця В.Г., м. Одеса, 23-24 березня 2018. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2018. – С. 98-100.
10. Морозова И.Б. Психолінгвістическіе основы создания позитивного имиджа отрицательного героя // Тэарэтычныя і прыкладныя аспекты этналагічных даследаванняў : зборнік навуковых артыкулаў / пад навук. рэд. : Н.П. Мартысюк – Мінск : БНТУ, 2019. – С. 294-298.
11. Морозова І.Б. Комунікативно-синтаксичні особливості дитячого мовлення в жанрі інтерв'ю / І.Б. Морозова, Т.-Є. Цапенко // Мова.

Науково-теоретичний часопис з мовознавства. – Одеса: «Астропринт», 2017. – № 28. – С. 14-21.

12. Морозова І. Б. Покладемо квіти на могилу Елджернона: гештальт-маркери синтаксичного профайлінгу особистості / І.Б. Морозова // Актуальні питання іноземної філології: наук. журн. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2018. – № 8. – С.214 -221.
13. Morozova I. B. Compliments as a specific methodological approach of optimizing the process of teaching foreign languages / Morozova I. B., Abramova Ie. Yu. // Advanced trends of the modern development of philology in European countries : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2019. – Pp. 136-156.

Допоміжна

1. Корнеева Е.А., Кобрина Н.А., Гузеева К.А. и др. Пособие по морфологии современного английского языка. – М., 1994.
2. Кубрякова Е.С. Коммуникативный аспект речевой деятельности. – М., 1986.
3. Морозова І.Б. Психолінгвістическа суцність комунікативного лідерства: гештальт-аналіз / І.Б. Морозова, Е.А. Пожарицкая // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія “Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов”. – 2016. – Вип. 84. – С. 17-25.
4. Одеська лінгвістична школа: інтеграція підходів : Колективна монографія / за заг. ред. Ковалевської Т.Ю. – Одеса: ПолиПринт, 2016. – 362 с. – Розділ 3. Лінгвістична інтерпретація сугестивних дискурсів: Морозова І.Б. Мовленнєві сигнали як особлива техніка оптимізації міжособистісного спілкування. – С. 247 – 254.
5. Морозова І.Б. Соціальний гештальт личности сквозь призму речевого етикета / І.Б. Морозова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: Зб. наук. праць. – Випуск XX. – Херсон: ХДУ, 2017. – С. 123-136.
6. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / D. Crystal. Cambridge University Press; 2nd edition. – 2003. – 506 p.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

5. Методи діагностики успішності навчання

Контроль засвоєння змісту курсу здійснюється наступним чином:

- 1) поточний контроль: наприкінці кожного змістового модулю передбачається оцінювання у вигляді тестів чи усної відповіді (2 роботи по 30

балів кожна). При відсутності виконаного домашнього завдання і невідповідності до заняття знімається по 1 балу за кожен тему.

2) підсумковий контроль:

а) тестова робота (після усього прослуханого курсу) – 20 балів;

б) презентація та аналіз власної або авторської розвідки з позицій гештальт-теорії (наприкінці курсу) – 20 балів.